

Toegang tot zelfstandige huisvesting voor statushouders

Two-pager

De two-pagers van EMN Nederland vergelijken de Nederlandse onderzoeksresultaten van EMN-onderzoeken met die van andere EU-lidstaten en waarnemende landen van het EMN. Wat zijn de belangrijkste overeenkomsten en verschillen?

1. Organisaties betrokken bij de ondersteuning van toegang tot zelfstandige huisvesting in Nederland

In **Nederland** verzorgt het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) de opvang van asielzoekers. Het ministerie van Justitie en Veiligheid bepaalt elke 6 maanden hoeveel statushouders iedere gemeente op moet nemen, waarop het COA de statushouders koppelt aan de gemeenten. Gemeenten moeten statushouders voor het einde van de halfjaarlijkse taakstellingsperiode van passende huisvesting voorzien. Tot het moment van huisvesting verblijven statushouders in de opvang van het COA. Als gemeenten er niet in slagen om vergunninghouders tijdig te huisvesten blijven ze noodgedwongen langer in de opvang van het COA tot hen (tijdelijke) huisvesting wordt geboden in de gemeente waaraan ze zijn gekoppeld. Provincies houden toezicht op de realisatie van het aantal te huisvesten statushouders door gemeenten. De samenwerking en informatie-uitwisseling tussen deze partijen speelt ook een belangrijke rol in het integratietraject en gebeurt via het cliëntprofiel, dat wordt bijgehouden binnen het digitale 'Task Monitoring System'.

2. Toewijzing van huisvesting

Het grootste verschil tussen de deelnemende landen is het wel of niet toewijzen van huisvesting aan statushouders. In 11 van de 26 landen, waaronder **Nederland**, wijst de overheid huisvesting in sommige of alle gevallen toe (CZ, DE, EL, FI, FR, HR, IE, LU, **NL**, SE, SK). In Nederland is deze toewijzing voor onbepaalde tijd en zorgt de gemeente hiervoor. In 15 deelnemende landen moet de statushouder zelf op zoek naar huisvesting (AT, BE, BG, CY, EE, ES, HU, IT, LT, LV, MT, PL, PT, SI, RS).

Er zijn ook tussenvormen waarbij de overheid bij een tekort aan woningen tijdelijke huisvesting toewijst of een toewijzing doet voor bepaalde tijd. In Kroatië bijvoorbeeld is deze toewijzing voor een periode van maximaal 2 jaar.

EMN-onderzoek

'Access to autonomous housing in the context of international protection', februari 2024

Onderzoeksvraag

Het onderzoek geeft inzicht in:

- de barrières die statushouders (mensen met een asielvergunning) en andere betrokken partijen (overheid, ngo's, huisvestingsorganisaties) ervaren bij het zoeken naar zelfstandige huisvesting;
- het beleid van de deelnemende landen om toegang tot zelfstandige huisvesting te bevorderen;
- de 'good practices' voor het bieden van toegang tot zelfstandige huisvesting.

Deelnemende landen

- EU-lidstaten: Oostenrijk (AT), België (BE), Bulgarije (BG), Cyprus (CY), Tsjechië (CZ), Duitsland (DE), Estland (EE), Griekenland (EL), Spanje (ES), Finland (FI), Frankrijk (FR), Kroatië (HR), Hongarije (HU), Ierland (IE), Italië (IT), Litouwen (LT), Luxemburg (LU), Letland (LV), Malta (MT), Nederland (NL), Polen (PL), Portugal (PT), Zweden (SE), Slovenië (SI), Slowakije (SK)
- Waarnemende landen EMN: Servië (RS)

3. Barrières bij de toegang tot zelfstandige huisvesting voor statushouders

In **Nederland** geven gemeentes aan een aantal barrières te ervaren bij het huisvesten van statushouders:

- Het **algemene tekort aan huisvesting** en aan sociale huurwoningen in het bijzonder.
- **Lange wachtlijsten** in de sociale huursector voor reguliere woningzoekenden, met als gevolg een beperkt draagvlak voor het huisvesten van statushouders en minder kans op een woning.
- Het woningaanbod (gezinswoningen) sluit niet altijd aan bij de **omvang van de huishoudens** (een-twee personen).

- Statushouders en kwetsbare gezinnen **wonen vaak in dezelfde wijken** met de meeste sociale huisvesting. Bij het toewijzen van woningen aan statushouders kan dit leiden tot spanningen binnen de gemeente.
- De huidige achterstand bij **de taakstelling van huisvesting voor vergunninghouders**. Gemeenten hebben problemen in het halen van de door het ministerie van Justitie en Veiligheid vastgestelde taakstelling. Dit komt onder andere omdat veel gemeenten te maken hebben met hogere grond- en huizenprijzen en er binnen sommige gemeentes een grotere vraag is naar sociale huurwoningen voor aandachtsgroepen. Onder de aandachtsgroepen vallen kwetsbare mensen die voorrang krijgen bij het toewijzen van sociale huurwoningen.

Andere landen

Bijna alle landen die deelnamen aan het EMN-onderzoek en Servië hebben met dit soort problemen te maken, vergelijkbaar met die van Nederland :

- het **algemene tekort aan huisvesting** (BE, CY, DE, EE, EL, FR, HR, IE, IT, LT, LU, LV, NL, PT, SI, SK);
- **lange wachtlijsten** in de sociale huursector (BE, FR, IE, IT, LU, LV, NL, PT, SI, SK).

Daarnaast levert het zelfstandig zoeken naar huisvesting door statushouders in veel landen extra barrières op die Nederland niet kent:

- **stijging van de huizenprijzen** in de vrije sector (BE, CZ, EE, EL, ES, FR, HR, IE, LT, LU, LV, PT, SI, SK, RS);
- **discriminatie** bij de toegang tot huisvesting in de vrije sector (AT, BE, CY, CZ, DE, HR, IE, IT, LT, LV, PL, PT, SI, SK);
- **taalbarrières** (BE, CY, CZ, DE, FR, IE, IT, LT, LV, PT, RS).

4. Beleid en maatregelen om de overgang naar zelfstandige huisvesting te bevorderen

In **Nederland** bestaat de ondersteuning aan statushouders voor zelfstandige huisvesting vooral uit het direct toewijzen hiervan. Daarnaast zijn er een paar overeenkomsten en verschillen met de andere EMN-landen in het kader van ondersteunende maatregelen.

- Financiële ondersteuning (BE, CZ, DE, EE, EL, FI, FR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT). Deze financiële ondersteuning bestaat dan vooral uit de toegang tot reguliere sociale en ondersteunende diensten voor huisvesting (bijvoorbeeld sociale huisvesting, sociale uitkeringen, huursubsidie, steun van sociale diensten).
- Informatie en advies (AT, BE, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, FR, IE, IT, LT, LU, LV, NL, PL, SK, RS). In **Nederland** moedigt het COA asielzoekers aan mee te doen aan het 'pre-integratie-programma', dat hen praktische informatie biedt over zelfstandig wonen in Nederland. Een verschil tussen Nederland en de andere landen op dit gebied is dat in veel landen waar geen huisvesting wordt toegewezen de ondersteuning bij het zoeken naar huisvesting breder is. Zo gaat het veelal ook om het geven van advies en informatie over het functioneren van de woningmarkt, het zoeken van een geschikte woning en het helpen met het invullen van bijvoorbeeld een huurcontract.
- Plaatsing in tijdelijke huisvesting (BE, CZ, DE, FI, FR, IE, LT, SI). In meerdere landen kunnen statushouders tijdelijke huisvesting krijgen tot meer permanente huisvesting is gevonden. Frankrijk beschikt bijvoorbeeld over tijdelijke huisvestingscentra (verlengbaar tot 6 maanden) voor statushouders die nog geen huisvesting hebben na het verlaten van de opvang. In Nederland wordt wel geëxperimenteerd met tijdelijke huisvesting in afwachting van definitieve huisvesting, bijvoorbeeld door (regionale) tussenvoorzieningen.
- Verlengen van de periode dat mensen in opvangcentra kunnen blijven na het verkrijgen van hun status (BE, FR, IE, LT, LU, PL, SI). In sommige landen kunnen statushouders langer in opvangcentra blijven. Zo heeft iemand meer tijd om zelfstandige huisvesting te vinden. In België bijvoorbeeld moeten statushouders in principe na het toekennen van de status binnen 2 maanden de opvang verlaten. Als ze na die 2 maanden nog geen huisvesting hebben gevonden, dan kunnen ze langer in de opvang blijven. In **Nederland** is geen sprake van verlengde opvang, maar verblijven statushouders noodgedwongen langer in een opvangcentrum als de gemeente niet tijdig in huisvesting voorziet.